

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Piia-Maria Hirvelä

KOULUKIUSAAMINEN JA VERKKO- KIUSAAMINEN

Yläkoulun oppilaiden näkemyksiä kiusaamisesta ja siihen
puuttumisesta

Sosiaali- ja terveysala
2017

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Terveystyö

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Piia-Maria Hirvelä
Opinnäytetyön nimi	Koulukiusaaminen ja verkkokiusaaminen: Yläkoulun oppilaiden näkemyksiä kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta
Vuosi	2017
Kieli	suomi
Sivumäärä	44 + 2 liitettä
Ohjaaja	Paula Hakala

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan koulukiusaamista ja verkkokiusaamista sekä oppilaiden näkemyksiä kiusaamiseen puuttumisessa. Tutkimus toteutettiin eräissä eteläpohjalaisissa yläkoulussa. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään koulukiusaamisen ja verkkokiusaamisen laajuutta sekä sitä, kiusataanko koulussa kiusattuja oppilaita myös verkossa. Tavoitteena on tarjota tietoa ja keinoja koulukiusaamiseen sekä verkkokiusaamiseen puuttumiseen.

Tämän kvantitatiivisen tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla joulukuussa 2016. Kyselylomake sisälsi monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Tutkimukseen osallistuivat erään eteläpohjalaisen yläkoulun 8.–9.-luokkien oppilaat. Tutkimukseen osallistui yhteensä 125 oppilasta. Kvantitatiivinen aineisto analysoitiin SPSS-ohjelman avulla ja avoimet kysymykset analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla.

Opinnäytetyön tutkimustulokset osoittavat, että kyseisessä yläkoulussa koulukiusaamista oli vain vähän. Suurin osa oppilaista ei ollut kokenut koulukiusaamista lainkaan (76,0 %) tai oli kokenut vain harvoin (21,6 %) viimeisen kahden kuukauden aikana. Oppilaista suuri osa ei ollut kokenut verkkokiusaamista lainkaan (83,2 %) viimeisen kahden kuukauden aikana tai oli kokenut kiusaamista vain harvoin (13,6 %). Väittämän nettikiusaaminen satuttaa enemmän kuin koulukiusaaminen kanssa eri mieltä (33,6 %) tai hieman eri mieltä (18,4 %) oli suurin osa oppilaista. Väittämän koulukiusaaminen satuttaa enemmän kuin nettikiusaaminen kanssa samaa mieltä puolestaan oli neljäsosa (26,4 %) ja eri mieltä 15,2 % oppilaista. Oppilaiden vastausten perusteella koulukiusaaminen satuttaa enemmän kuin verkkokiusaaminen, vaikka verkossa tapahtuva kiusaaminen tuntuukin oppilaiden mukaan ahdistavalta. Koulukiusaamisesta oppilaista suurin osa (37,6 %, n = 47) kertoisi asiasta luotettavalle aikuiselle. Muita keinoja olivat myös tilanteen väliin meneminen, puuttuminen ja asioista puhuminen.

Avainsanat	koulukiusaaminen, verkkokiusaaminen, internet, sosiaalinen media
------------	--

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Terveystieteiden tutkimuskeskus

ABSTRACT

Author	Piia-Maria Hirvelä
Title	School Bullying and Cyber Bullying: The Views of Junior High School Pupils on Bullying and Bullying Intervention
Year	2017
Language	Finnish
Pages	44 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Paula Hakala

The purpose of this bachelor's thesis is to study the views of junior high school pupils on bullying and bullying intervention. The research was carried out in a school in the southern Ostrobothnia in Finland. The aim was to find out how much school bullying and cyber bullying there is and if the victims of school bullying are also victims of cyber bullying. The aim is to give information and tools to intervene in school bullying and cyber bullying.

This quantitative research material was collected with questionnaires in December 2016. The questionnaire included multiple-choice questions and open-ended questions. The research was participated by 8th and 9th grade pupils in a school located in the southern Ostrobothnia in Finland. The study was participated by 125 pupils. The quantitative material was analyzed with SPSS programme and open-ended questions were analyzed by inductive content analysis method.

The research results in the bachelor's thesis show that there is relatively little bullying in this school. Of the pupils 76,0 percent had not experienced bullying and 21,6 percent had experienced bullying rarely in last two months. Most (83,2 %) of the pupils had not experienced cyber bullying or had experienced only rarely (13,6 %) cyber bullying in the last two months. The statement that cyber bullying hurts more than school bullying was disagreed by most pupils. The statement that school bullying hurts more than cyber bullying was agreed by 26,4 % of the pupils and disagreed by 15,2 %. Based on the responses of the students bullying in school hurts more than cyber bullying, even though cyber bullying gave feelings of anxiousness according to the students. Most of the students (37,6 %, n=47) would tell about school bullying to a reliable adult. Other methods include interrupting a situation where someone is bullied, intervention and talking.

Keywords School bullying, cyber bullying, internet, social media

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	TUTKIMUKSEN TAUSTA	8
2	KOULUKIUSAAMINEN.....	9
	2.1 Kiusaamisen eri muodot	10
	2.2 Koulukiusaamisen yleisyys.....	11
3	VERKKOKIUSAAMINEN.....	13
	3.1 Verkkokiusaamisen eri määritelmät	13
	3.2 Verkkokiusaamisen yleisyys.....	15
4	SOSIAALINEN MEDIA	16
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT.....	17
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
	6.1 Tutkimuksen kohderyhmä	19
	6.2 Aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmä	19
	6.3 Aineiston analysointi	20
7	TUTKIMUSTULOKSET	22
	7.1 Vastaajien taustatiedot	22
	7.2 Oppilaiden kokemukset kiusaamisesta	23
	7.3 Vastaajien näkemyksiä kiusaamisen laajuudesta.....	26
	7.4 Oppilaiden kokemukset nettikiusaamisesta	30
	7.5 Oppilaiden kokemukset koulussa tapahtuvasta kiusaamisesta	32
	7.6 Näkemyksiä koulussa ja verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen puuttumiseen.....	33
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
9	POHDINTA	37
	9.1 Tulosten pohdinta.....	37
	9.2 Tutkimuksen etiikka.....	39
	9.3 Tutkimuksen luotettavuus	40

10 JATKOTUTKIMUSAIHEET	42
LÄHTEET	43
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Vastaajien ikä- ja sukupuolijakauma.	22
Kuvio 2. Sosiaalisen median käytön jakautuminen nuorten keskuudessa.	23
Kuvio 3. Koettu kiusaaminen koulussa viimeisen kahden kuukauden aikana.	24
Kuvio 4. Koettu kiusaaminen netissä viimeisen kahden kuukauden aikana.	24
Kuvio 5. Viimeisen kahden kuukauden aikana muiden kiusaaminen koulussa.	25
Kuvio 6. Viimeisen kahden kuukauden aikana muiden kiusaaminen netissä.	26
Kuvio 7. Koulussa puhutaan netissä tapahtuneista asioista.	28
Taulukko 1. Oppilaiden vastaukset siihen, onko nettikiusaaminen ja koulukiusaaminen sama asia ja kiusataanko netissä samoja henkilöitä kuin koulussa, n (%).	27
Taulukko 2. Vastaajien mielipiteet koulukiusaamisen ja nettikiusaamisen satuttavuudesta, n, (%).	29
Taulukko 3. Kiusataanko netissä samoja oppilaita kuin koulussa, vai kiusataanko koulussa henkilöitä sattumanvaraisesti, n (%)	30

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Saatekirje**LIITE 2.** Kysely koulu- ja verkkokiusaamisesta

1 TUTKIMUKSEN TAUSTA

Tämä tutkimus käsittelee koulukiusaamista erään eteläpohjalaisen yläkoulun 8.–9.-luokkalaisten keskuudessa. Koulukiusaaminen on viime aikoina ollut paljon esillä mediassa ja aihe on siksi ajankohtainen. Verkkokiusaaminen on koulukiusaamisen suhteellisen uusi muoto, joka on yleistynyt älypuhelinien ja erilaisten sosiaalisten medioiden kautta. Koulukiusaaminen on muuttunut paljon sosiaalisen median ja älypuhelinien vuoksi ja kiusaaminen on siirtynyt enemmän verkkoon. Erilaiset mobiilisovellukset ja netin mahdollistama anonymiteetti mahdollistavat kiusaamisen aivan uudella tasolla verrattuna ”perinteiseen” koulukiusaamiseen. Internetin kautta tapahtuva kiusaaminen on helppoa netin tuoman anonymiteetin vuoksi. Näin kiusaaminen on monipuolisempaa ja satuttavampaa. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaaminen on juuri tämän hetken ja yhä teknologisoituvamman yhteiskunnan ongelma ja juuri tällä hetkellä pinnalla.

Koulukiusaaminen itsessään on laaja aihe ja siitä on tehty useita tutkimuksia aiemmin. Suomessa useita tutkimuksia ovat tehneet KiVa-koulu –hankkeenkin perustaja Christina Salmivalli ja Päivi Lämsä. Koulukiusaamista on tutkittu vuosia myös ulkomailla, esimerkiksi Dan Olweus Norjassa.

Tutkimuksen keskeisiksi käsitteiksi nousevat koulukiusaaminen, verkkokiusaaminen ja internet, sosiaalinen media. Tutkimuksessa lähdetään oletuksesta, että jokaisella nuorella on mahdollisuus päästä verkkoon ja suurimman osan nuorista käyttävän erilaisia sosiaalisia medioita ja sovelluksia. Tutkimukseen haettiin tietoa Pubmed, Cinahl ja Medic -tietokannoista sekä Google Scholarin avulla. Lisäksi tietoa työtä varten hankittiin kirjoista. Myös Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuja käytettiin tiedonhakuun. Hakusanoja olivat koulukiusaaminen, verkkokiusaaminen, cyber bullying ja bullying in school.

2 KOULUKIUSAAMINEN

Käsitettä nuori käytetään melko liukuvasti noin 12–vuotiaasta ylöspäin. Mannerheimin lastensuojeluliiton vanhempainnetissä käytetään käsitettä nuori murrosiän aikana ja sen jälkeen. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) tutkimuksella käsitettä nuori käytetään nuorten syrjäytymisen yhteydessä alkaen 15. ikävuodesta. (MLL 2016; THL 2016) Tässä työssä käytetään käsitettä nuori, kun puhutaan 7.–9.-luokkalaisista eli iältään 12–16-vuotiaista nuorista.

Koulukiusaamiselle on monenlaisia määritelmiä. Useissa tutkimuksissa kuitenkin käytetään Dan Olweus'n kansainvälistä määritelmää. Olweus (1992, 14–15) määrittelee yksilön koulukiusaamisen uhriksi, mikäli hän altistuu toistuvasti tai pidempään yhden tai useamman henkilön negatiivisille teoille.

Päivi Hamaruksen mukaan kiusaamisen yleisin määritelmä kuvaa kiusaamisen *pitkäaikaisena, toistuvana henkisenä, ruumiillisena tai sosiaalisena väkivaltana, jonka kiusaajat kohdistavat yhteen kiusattuun*. Hamaruksen mukaan kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee epätasapaino, joka mahdollistaa kiusaamisen. Tällöin kiusattu joutuu puolustautumaan tai on avuton kiusaajiaan vastaan. Epätasapaino on fyysistä, henkistä tai sosiaalista. Henkisessä epätasapainossa kiusattu on alakynnessä, alistettuna, jolloin hän ei pysty tai toisesta kykene puolustautumaan kiusaajaansa vastaan. Kiusaaja on tällöin usein äänekkäämpi, sanavalmiimpi tai on saanut muut oppilaat manipuloitua omalle puolelleen. (Hamarus 2008, 11–13.)

Christina Salmivallin mukaan *”kiusaamisella tarkoitetaan yhteen ja samaan henkilöön toistuvasti kohdistuvaa tahallisen vihamielistä käyttäytymistä – oikeastaan mikä tahansa harmin, haitan tai pahan mielen tarkoituksellista aiheuttamista.”* Myös Salmivallin mukaan kiusaaminen johtuu epätasapainosta: kiusaaja on jollain tavalla vahvempi kuin kiusattu. Fyysinen voima, asema ryhmässä, ikä tai tukijoukot voivat olla tällaisia epätasaväkisyyttä aiheuttavia ominaisuuksia. Salmivallin mukaan kiusaaminen on voiman tai vallan väärinkäyttöä, useimmiten systemaattista. (Salmivalli 2010, 13.)

2.1 Kiusaamisen eri muodot

Kiusaaminen voi olla näkyvää tai epäsuoraa, näkymätöntä. Näkyvä kiusaaminen on ollut tähän asti kiusaamisen kaikista yleisin muoto. Näkyvää kiusaamista on sanallinen ja fyysinen vahingoittaminen. Sanallisessa kiusaamisessa sanat osuvat kiusatun itsetuntoon ja vahingoittavat kiusatun tapaa suhtautua itseensä ja muihin. Fyysinen kiusaaminen on nimensä mukaisesti tuuppimista, tönimistä tai muuta fyysistä vahingoittamista. Epäsuora kiusaaminen tarkoittaa sosiaalista manipuloitua, jolloin kiusaaja ja kiusattu eivät kohta. Kiusaaja vahingoittaa kiusatun sosiaalisia suhteita välillisesti, jolloin pahimmassa tapauksessa kiusattu jää esimerkiksi luokassa yksin. (Salmivalli 2010.)

Useissa tutkimuksissa tyttöjen ja poikien välinen kiusaaminen mielletään erilaiseksi. Poikien välinen kiusaaminen mielletään fyysiseksi vallankäytöksi, kuten tappelemiseksi ja lyömiseksi. Tyttöjen välinen kiusaaminen mielletään taas enemmän sosiaalseksi vallankäytöksi, kuten juoruiluksi ja sosiaalseksi eristämiseksi. Kuitenkin myös pojat voivat puhua toisistaan pahaa ja tytöt voivat käyttää fyysistä väkivaltaa. (Hamarus 2012, 37–38.)

Myös Australialaisessa artikkelissa mainitaan poikien tyypillisimmin kiusaavan ns. perinteisesti, kuten käyttämällä väkivaltaa. Tytöille tyypillistä kiusaamista puolestaan ovat epäsuorat keinot, kuten juorujen levittäminen, ryhmästä pois jättäminen ja hylkiminen. (Griezel, Finger, Hodkin-Andrews & Craven, 2012.)

Amerikkalaisen artikkelin mukaan sukupuoli vaikuttaa vahvasti ymmärrettäessä sekä kiusaamisen yleisyyttä, että sen psykologisia seurauksia. Artikkelin mukaan kaikissa tutkimuksissa pojilla on yhtenäisesti enemmän taipumusta kiusaamiseen kuin tytöillä. Poikien suurempaa taipumusta kiusaamiseen todettiin useissa maissa tehdyissä tutkimuksissa. (Williams & Veeh, 2012.)

2.2 Koulukiusaamisen yleisyys

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keväällä 2015 teettämän Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan vähemmistö (5 %) koko maan tytöistä koki koulukiusaamista vähintään kerran viikossa. Myös vähemmistö (7 %) koko maan pojista vastasi kokeneensa koulukiusaamista vähintään kerran viikossa. Tyttöjen ja poikien koko maan yhteistulos oli 6 %. Vuodesta 2006 lähtien koulukiusaaminen sekä tyttöjen että poikien keskuudessa on laskenut, vuonna 2006 vähintään kerran viikossa kiusaamista kokeneita tyttöjä on 6 % ja poikia alle kymmenen prosenttia (9 %). Vuonna 2015 koko maan pojista enemmistö (70 %) on vastannut, etteivät he ole osallistuneet muiden kiusaamiseen. Vastaava luku vuonna 2006 oli 48 %. Koko maan tytöistä suurin osa (87 %) vastasivat, etteivät he ole osallistuneet muiden kiusaamiseen. Vastaava luku vuodelta 2006 on 73 %. Koko maan yhteistuloksessa vuoden 2006 luku on 60 % ja vuoden 2015 luku on 78 %. Kouluterveyskyselyn mukaan kiusaaminen kouluissa olisi vähentynyt erityisesti koko maan poikien keskuudessa. Kiusaamisen uhreja on tyttöjen keskuudessa miltei yhtä paljon kuin ennenkin, mutta kiusaajien osuus on laskenut jopa 14 %. (THL 2016 a, THL 2016 b, THL 2016 c.)

Etelä-Pohjanmaalla 8.– ja 9.-luokkalaisista pojista ja tytöistä vähemmistö (7 %) vastasi vuonna 2013 kokevansa koulukiusaamista vähintään kerran viikossa. Luku on laskenut vuodesta 2009, jolloin 10 % koki koulukiusaamista vähintään kerran viikossa. Tytöistä 8 % vastasi olevansa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa vuonna 2009. Vastaava luku vuonna 2013 oli yhden prosentin alhaisempi (7 %). Tytöistä selvä enemmistö (80 %) vastasi vuonna 2013, etteivät ole osallistuneet muiden kiusaamiseen. Vuonna 2009 vastaava luku oli vain hieman yli puolet vastaajista (65 %). Kiusaaminen eteläpohjalaisten tyttöjen keskuudessa on siis Kouluterveyskyselyn vastausten perusteella vähentynyt huomattavasti. Vuonna 2013 eteläpohjalaisista pojista vain vähemmistö (7 %) vastasi olevansa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa. Vuonna 2009 pojista 12 % vastasi olevansa kiusattuna kerran viikossa. Pojista vuonna 2013 hieman yli puolet (57 %) vastanneista ei ollut osallistunut muiden kiusaamiseen. Vastaava luku vuodelta 2009 oli alle puolet

(41 %). Poikien kiusaaminen Etelä-Pohjanmaan alueella on neljässä vuodessa lisääntynyt. (THL 2016 d, THL 2016 e, THL 2016 f.)

Erään amerikkalaisen artikkelin mukaan kiusaamisen yleisyys on verrattain yhdenmukaista ympäri maailman, eri mantereilla ja kulttuureissa. Suurimassa osassa maailmaa esiintyvyyksluvut kiusaamiskäyttäytymisessä ovat 29,9–40 %. Kuitenkin artikkelissa mainitaan, että skandinaavisissa maissa (Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska) kiusaamisen esiintyvyyksluvut ilmoitetaan verrattain pieniksi, välillä 6–15,2 %. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kiusaamisen esiintyvyys on 29,9%, Intiassa kiusaamisen esiintyvyys on 40 % ja Australiassa esiintyvyys on jopa 47,3 %. Pohjoismaissa kiusaaminen on siis melko vähäistä verrattuna muuhun maailmaan. (Williams & Weeh 2012, 3.)

3 VERKKOKIUSAAMINEN

Teknologian avulla tapahtuvalle kiusaamiselle ei ole Suomessa vakiintunutta termiä. Erilaisten teknologisten laitteiden ja internetin avulla tapahtuvasta kiusaamisesta käytetään termejä saippaus, verkkokiusaaminen, nettikiusaaminen, mobiilikiusaaminen, elektroninen kiusaaminen ja sähköinen kiusaaminen. Tässä työssä käytetään termejä verkkokiusaaminen ja nettikiusaaminen, joiden katsotaan sopivan internetissä ja älypuhelimien kautta verkossa tapahtuvan kiusaamiseen. (Hamarus 2008, 71; Huhtala & Herkama, 2012, 29.)

Käsitteen lisäksi verkkokiusaamiselle ei ole olemassa yhtenäistä määritelmää, sillä ilmiö itsessään on vielä melko uusi. Verkkokiusaamisen koetaan kuitenkin olevan samankaltaista perinteisen kiusaamisen kanssa, jolle tyypillistä on uhrin toistuva loukkaaminen ja vahingoittaminen ja vallan epätasapaino. Lisänä perinteiseen kiusaamiseen verkkokiusaaminen tuo kiusaajalle mahdollisuuden anonymiteettiin. (Nieminen & Pörhölä, 2011, 76.)

3.1 Verkkokiusaamisen eri määritelmät

Verkkokiusaamisella tarkoitetaan viestintäteknologian avulla tapahtuvaa vahingoittamista ja loukkaamista. Tällaisia välineitä ovat esimerkiksi sähköposti, puhelin tai sosiaalinen media. Verkkokiusaamista käsitellään usein englannin kielen käsitteellä *cyberbullying*, jolla viitataan kiusaajan valitsevan tietoisesti uhrinsa. Useimmiten kiusaava osapuoli tietää tai tuntee uhrinsa. (Willard 2007.)

Nancy Willardin mukaan verkkokiusaaminen voidaan jakaa kahteen erilaiseen alalajiin: verkkokiusaaminen, ”*cyberbullying*” ja uhkailuun verkossa, ”*cyberthreats*”. Verkkokiusaaminen tarkoittaa Willardin mukaan vahingollisen tai harmillisen materiaalin lähettämistä tai sosiaalisen aggression harjoittamista internetin tai muun digitaalisen teknologian avulla. (Willard 2007.)

Verkkokiusaamisella on erilaisia muotoja, kuten näkyvä kiusaaminen, häirintä, mustamaalaaminen, imitointi, nolaaminen, hämäys, poisjättäminen, ahdistelu. (Willard 2007, 265–267.)

Näkyvä kiusaaminen tarkoittaa usein verkossa tapahtuvia julkisia riitoja, joissa käytetään elektronisia viestejä, joiden sävy voi olla aggressiivinen ja alatyylinen. Kiusaaja voi lähettää ahdistelevia viestejä, joiden sävy on ilkeä, inhottava tai loukkaava. Häirinnällä tarkoitetaan toistuvasti lähetettyjä inhottavia, ilkeitä tai loukkaavia viestejä. Mustamaalaamisella tarkoitetaan juorujen tai huhujen levittämistä verkossa uhrin ystävyysuhteiden tai maineen vahingoittamiseksi. Imitoinnilla tarkoitetaan tässä kiusaajan tekeytymistä kiusatuksi. Kiusaaja julkaisee verkossa kiusatun nimellä materiaalia, joka voi saattaa uhin vaikeuksiin, ystävyysuhteiden tai maineen vahingoittamiseksi. Nolaaminen tarkoittaa uhrin salaisuuksien tai nolojen tietojen levittämistä verkossa. Hämäys tarkoittaa tässä uhrin kanssa keskustelua niin, että tämä paljastaa kiusaajalleen salaisuuksiaan tai noloja tietoja, jotka tekijä julkaisee myöhemmin verkossa. Poisjättäminen tarkoittaa kiusatun poisjättämistä tai poissulkemista verkossa olevista ryhmistä. Ahdistelulla verkossa tarkoitetaan toistuvaa ja intensiivistä häirintää ja mustamaalaamista, joka aiheuttaa huomattavaa pelkoa. (Willard 2007.)

Verkossa uhkaileminen, eli ”*cyberthreats*”, tarkoittaa joko uhkailua tai ahdistavaa materiaalia joka saa kirjoittajan kuulostamaan joko surulliselta tai siltä, että hän haluaa vahingoittaa toisia tai itseään. (Willard 2007.)

Koulukiusaaminen voi olla yhteydessä myös verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen. Koulukiusaaminen ikään kuin jatkuu koulun ulkopuolella, eikä kiusattu pääse kiusaajistaan eroon koulun ulkopuolellakaan. Kiusaaja voi julkaista kiusatusta koulussa ottamiaan kuvia ja videoita internetissä, lähetellä ilkeitä viestejä tai levitellä kiusattua koskevia juoruja. Kännyköiden avulla ilkeäsävyisten viestien tai kuvien lähettäminen ja pilapuhelut voidaan rinnastaa verkkokiusaamiseen. (Lämsä 2009, 65.)

Verkkokiusaamiselle tyypillisiä piirteitä ovat verkon tarjoama anonymiteetti eli nimettömyys. Kiusaajan ei tarvitse kohdata kiusattua kasvokkain, jolloin herjaavien kommenttien lähettäminen tuntuu helpommalta. Kiusaaja saattaa kirjoittaa nimettömänä sellaisia kommentteja tai viestejä, joita hän ei muuten sanoisi. Kiusattu ei tällöin voi varmasti tietää, kuka on loukkaavien viestien tai herjaavien kom-

menttien takana, vai onko kiusaajia useita. Kiusaaminen on myös julkisempaa, sillä kiusaaja tavoittaa uhrinsa mistä ja milloin tahansa. (Lämsä 2009, 65–66.)

Päivi Hamaruksen (2010) mukaan tutkimuksissa on saatu ristiriitaista tietoa siitä, onko verkkokiusattu nuori automaattisesti myös perinteisen kiusaamisen uhri. Kuitenkin usein verkkokiusaaminen on yhteydessä myös perinteiseen kiusaamiseen. Myös verkossa sosiaalinen eristäminen on mahdollista. Kiusattu jätetään pois erilaisista sosiaalisen median ryhmistä ja tällä tavalla kiusaaja rakentaa itselleen parempaa sosiaalista asemaa ryhmässä. (Hamarus 2010, 37–39.)

3.2 Verkkokiusaamisen yleisyys

Tampereen yliopistossa tehdyn pro gradu –tutkielman mukaan alakouluikäisistä tamperelaisista neljäsosa (24,9 %) oli joutunut verkkokiusaamisen uhriksi menneen lukuvuoden aikana. 8,7 % vastanneista (14 vastaajaa, n = 265) oli säännöllisesti verkkokiusattuna. Neljännes vastaajista (25 %) oli itse kiusannut vähintään kerran lukuvuoden aikana. 4,8 % vastaajista oli kiusannut säännöllisesti verkossa. (Kirvesniemi 2011.)

4 SOSIAALINEN MEDIA

Sosiaalinen media on niin ikään suhteellisen uusi käsite. Sosiaalinen media on nimensä mukaisesti yhteisöllisesti tuotettua tai jaettua mediasisältöä, jossa kyse on sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, jakamisesta ja osallistumisesta internetissä. Tunnettuja sosiaalisen median yhteisöpalveluja ovat esimerkiksi Facebook ja Twitter. Toimintamuotoja sosiaalisessa mediassa ovat erilaiset pikaviestipalvelut, blogit ja internetpelit. (Hamarus 2010 & Lämsä 2009.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada lisää tietoa koulukiusaamisesta ja verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta sekä keinoja niihin puuttumiseksi. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään verkkokiusaamisen laajuutta ja sitä, kiusataanko koulussa kiusattuja oppilaita myös verkossa. Onko kiusaaminen verkossa yhtä systemaattista, vai valikoituuko kiusaamisen uhri satunnaisesti. Tutkimuksen avulla selvitettiin verkkokiusaamisen yleisyyttä eräässä eteläpohjalaisessa yläkoulussa ja kartoitettiin nuorten ajatuksia verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta. Lisäksi tutkimuksen avulla selvitettiin verkkokiusaamisen ja perinteisen koulukiusaamisen samanaikaista esiintyvyyttä. Hamaruksen (2010) mukaan verkossa tapahtuva kiusaaminen ja ilkeät sanat koetaan loukkaavammaksi kuin kasvotusten sanotut ilkeät sanat. Tutkimuksen avulla selvitettiin, kokevatko nuoret verkkokiusaamisen satuttavampana kuin perinteisen kiusaamisen.

Perinteinen kiusaaminen kouluissa on jo melko vanha ilmiö ja siitä löytyy paljon tietoa. Tutkimuksen avulla voidaan vertailla verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen yhtäläisyyksiä ja tutkimuksen avulla verkkokiusaamisen ehkäisemiseksi saadaan uutta tietoa. Tutkimuksen avulla saadaan työkaluja verkkokiusaamiseen puuttumiseen ja kitkemiseen.

Tässä työssä keskiössä ovat ns. perinteinen koulukiusaaminen ja uutena ilmiönä tullut verkkokiusaaminen. Tavoitteena on saada tietoa verkkokiusaamisen ja perinteisen koulukiusaamisen mahdollisista yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista. Kuitenkin pääosassa työssä ovat sosiaalisessa mediassa ja älypuhelinien avulla tapahtuva kiusaaminen. Tarkoituksena on selvittää, esiintyykö perinteistä koulukiusaamista ja kuinka paljon. Lisäksi selvitetään, esiintyykö verkkokiusaamista ja miten paljon. Työn tarkoituksena on myös selvittää, kuinka paljon koulukiusaaminen on verkkokiusaamisen avulla levinnyt koulun ulkopuoliseen aikaan. Tutkimuksen avulla pyritään selvittämään, onko kiusaaminen enää niin sanottua pe-

rinteistä kiusaamista, vai onko kiusaaminen siirtynyt verkkoon. Tutkimusvastausten avulla koulun henkilökunta saa eväitä kiusaamiseen puuttumiseen sekä verkossa että koulussa.

Tutkimusongelmiksi muotoutuivat seuraavat:

1. Paljonko perinteistä koulukiusaamista esiintyy?
2. Paljonko verkkokiusaamista esiintyy?
3. Esiintyykö perinteistä kiusaamista ja verkkokiusaamista samanaikaisesti samoilla oppilailla?
4. Miten kiusaamiseen voi puuttua?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus toteutettiin eräässä yläkoulussa Etelä-Pohjanmaalla. Aineisto kerättiin yläkoulussa kyselylomakkeen avulla oppitunnin alussa. Tutkimus oli määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus, jonka tulokset syötettiin SPSS-ohjelmaan. Tutkimukseen vastattiin anonyymisti. Tutkimustulokset käsiteltiin luottamuksellisesti ja aineisto hävitettiin tutkimuksen valmistuttua asianmukaisesti. Tutkimustulokset raportoitiin opinnäytetyössä ja julkaistaan Theseuksessa, joka on verkkosivusto, jossa on Suomen ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja erilaisia julkaisuja.

Tutkija on tehnyt kirjallisen sopimuksen yläkoulun rehtorin kanssa tutkimuksen toteutuksesta. Yläkoulu tarjosi tutkimuksen toteuttamiseksi tutkijalle tilat, jossa oppilaat saivat täyttää tutkimuslomakkeet rauhassa. Yläkoulu informoi oppilaita tulevasta tutkimuksesta ja ohjasi osallistujat tilaan tutkimuksen sovittuna ajankohdaksi.

6.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoituivat erään eteläpohjalaisen yläkoulun 8.– ja 9.-luokkalaiset oppilaat. Tutkimukseen osallistui yhteensä 126 yläkoulun oppilasta.

6.2 Aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmä

Aineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella (Kankkunen ym. 2009, 96). Lomakkeessa vastaajille oli suurimmassa osassa kysymyksiä valmiit vastausvaihtoehdot. Lomakkeessa oli kolme avointa kysymystä. Tutkimus toteutettiin joulukuussa 2016. Oppilaille toimitettiin paperiset kyselylomakkeet, joihin vastattiin oppitunnin alussa. Kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista. Opettajat keräsivät valmiit kyselylomakkeet, jotka toimitettiin tutkijalle opettajanhuoneeseen. Ennen tutkimukseen vastaamista vastaajat lukivat saatekirjeen (Liite 1), jossa tutkija kertoi tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimukseen vastaamisen anonyymiteetistä.

Kyselylomakkeesta viisi ensimmäistä kysymystä olivat taustakysymyksiä, joissa selvitettiin vastaajien luokka-aste ja sukupuoli sekä käytössä olevat laitteet (älypuhelin ja tietokone). Seuraavilla kysymyksillä 6–9 selvitettiin oppilaiden kokemuksia kiusaamisesta. Kysymyksillä selvitettiin, kiusaavatko nuoret muita internetissä tai koulussa tai ovatko he itse olleet koulu- tai nettikiusaamisen kohteina. Kyselylomakkeen vastauksista saadaan vastaukset myös tutkimuskysymyksiin, paljonko perinteistä koulukiusaamista verkkokiusaamista esiintyy. Kysymyksissä 10–16 esitettiin vastaajalle väittämiä, joihin vastaajat saivat vastata oman mielipiteensä mukaan. Väittämien avulla saadaan vastaus tutkimuskysymykseen, kiusaataanko samoja oppilaita samanaikaisesti sekä netissä että koulussa. Lopuksi lomakkeessa oli kolme avointa kysymystä, joihin vastaajat saivat kertoa tarkemmin kokemastaan kiusaamisesta netissä ja koulussa sekä ehdottaa keinoja kiusaamiseen puuttumiseen. (Liite 2.)

Kyselylomakkeen kysymyksistä suurin osa, kysymykset 6–16 olivat monivalintakysymyksiä. Kysymyksissä 10–16 käytettiin 5-portaista Likertin-asteikkoa, jossa vastaaja joutui vastaamaan kysymykseen oman mielipiteensä mukaan (Kankkunen ym. 2009, 102). Neljä ensimmäistä vastausvaihtoehtoa olivat mielipiteen mukaan vastattavia vaihtoehtoja ja viidentenä vastausvaihtoehtona kysymyksissä oli ”en osaa sanoa”. (Liite 2.)

6.3 Aineiston analysointi

Aineisto analysoitiin käyttämällä IBM SPSS Statistics -ohjelmaa. Aluksi opinnäytetyön tekijä numeroi vastatut kyselylomakkeet ja tarkisti lomakkeet. 126 lomakkeen joukossa oli yksi hylättävä lomake. Lopulta analysoitiin siis 125 lomaketta. Tarkistuksen jälkeen aineisto syötettiin SPSS -ohjelmaan. Myöhemmin tuloksia verrattiin vielä ohjelmassa olevaan aineistoon mahdollisten virheellisten kirjausten osalta. Tuloksia raportoitiin prosenttiosuuksien ja frekvenssien avulla. Tulokset kuvattiin työssä erilaisten graafisten kuvioiden ja taulukoiden keinoin.

Avoimista kysymyksistä kyselylomakkeessa tullut tieto analysoitiin induktiivisellä sisällön analyysillä. Analyysi tehtiin vaiheittain pelkistämisen, ryhmittelyn ja

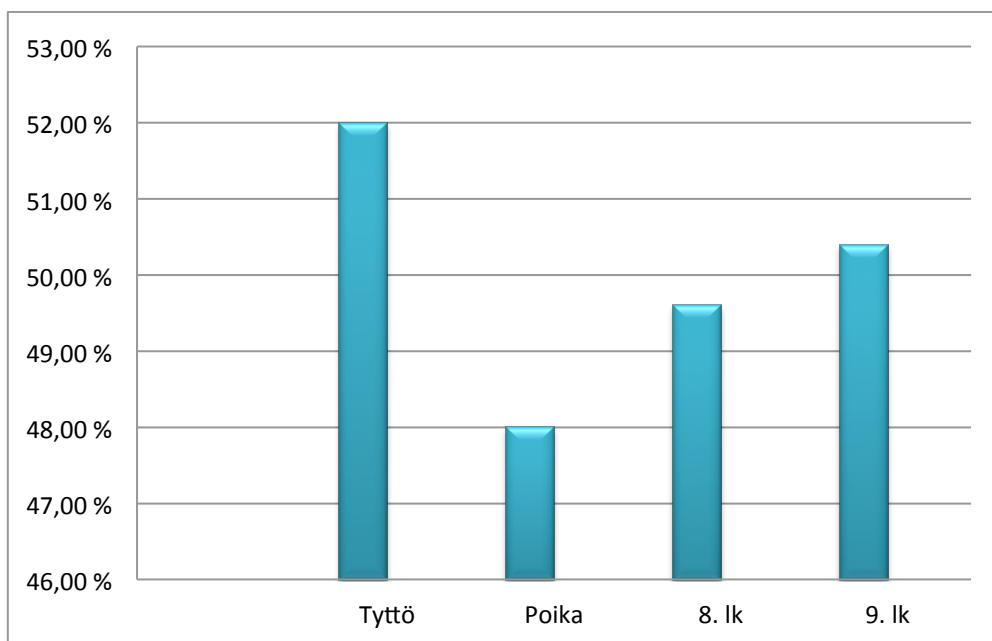
abstrahoinnin avulla. Analyysissä käytettiin pelkistettyinä ilmauksina yksittäisiä sanoja. (Kankkunen ym. 2009, 135.)

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimustuloksia. Tutkimustuloksia on kuvattu erilaisten graafisten kuvioiden ja taulukoiden avulla. Tutkimuksen vastausprosentti oli 83,8.

7.1 Vastaajien taustatiedot

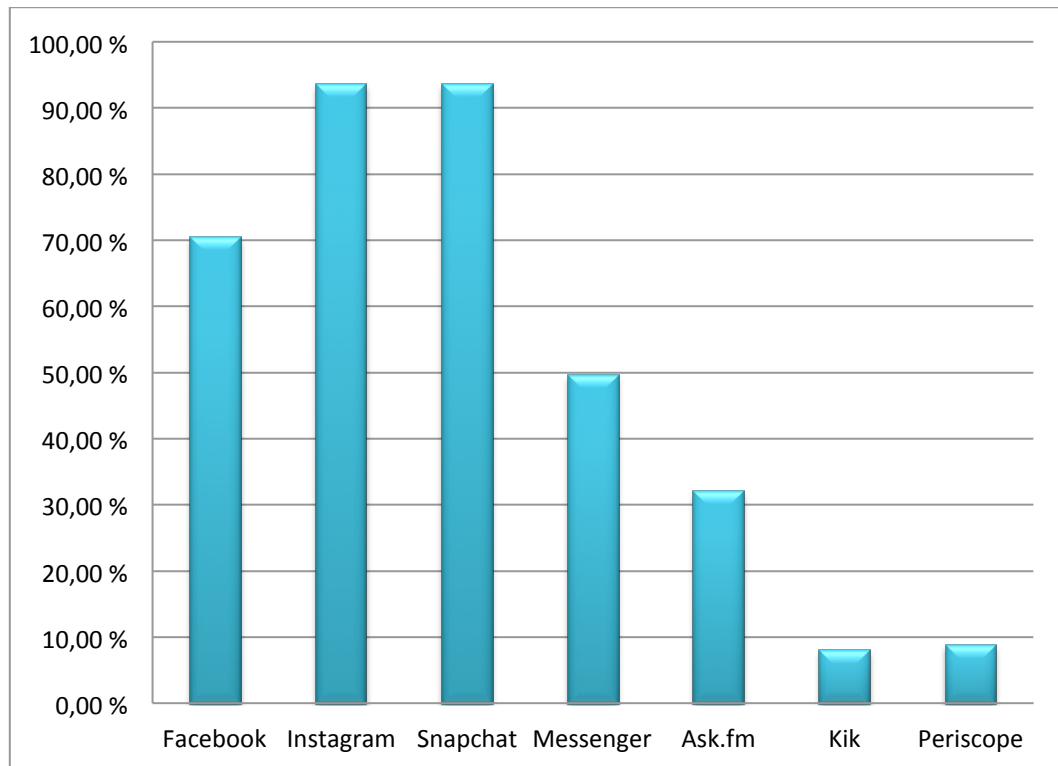
Tutkimukseen osallistuivat erään yläkoulun 8.– ja 9.-luokan oppilaat. Vastaajia oli yhteensä 125 ja oppilaita yhteensä 149. Puolet (50,4 %) vastaajista kävivät yhdeksättä luokkaa ja puolet (49,6 %) kahdeksatta luokkaa. Tutkimukseen vastanneista oppilaista 52,0 % (65 vastaajaa) oli tyttöjä ja 48,0 % (60 vastaajaa) oli poikia (Kuvio 1).

Kuvio 1. Vastaajien ikä- ja sukupuolijakauma.

Tutkimuksen alussa selvitettiin vastaajien taustatietoja. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään, mitä teknisiä välineitä oppilailla oli käytössään ja mitä eri sosiaalisen median kanavia nuorilla oli käytössään. Tutkimustulosten mukaan lähes jokaisella (99,2 %) oppilaalla oli käytössään älypuhelin ja tietokone oli käytössä suurimmalla osalla (90,4 %) oppilaista. Sosiaalisen median kanavista eniten nuorilla olivat käytössä Facebook (70,4 %), Instagram (93,6 %) ja Snapchat (93,6 %).

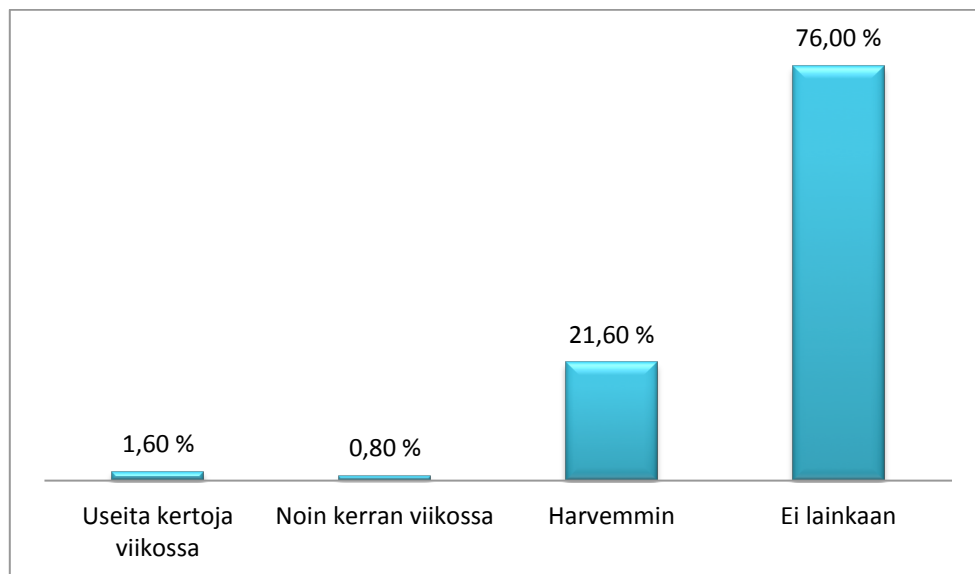
Avoimessa kohdassa nuoret olivat vastanneet useimmin pikaviestipalvelu WhatsApp:n (12,0 %) (Kuvio 2).

Kuvio 2. Sosiaalisen median käytön jakautuminen nuorten keskuudessa.

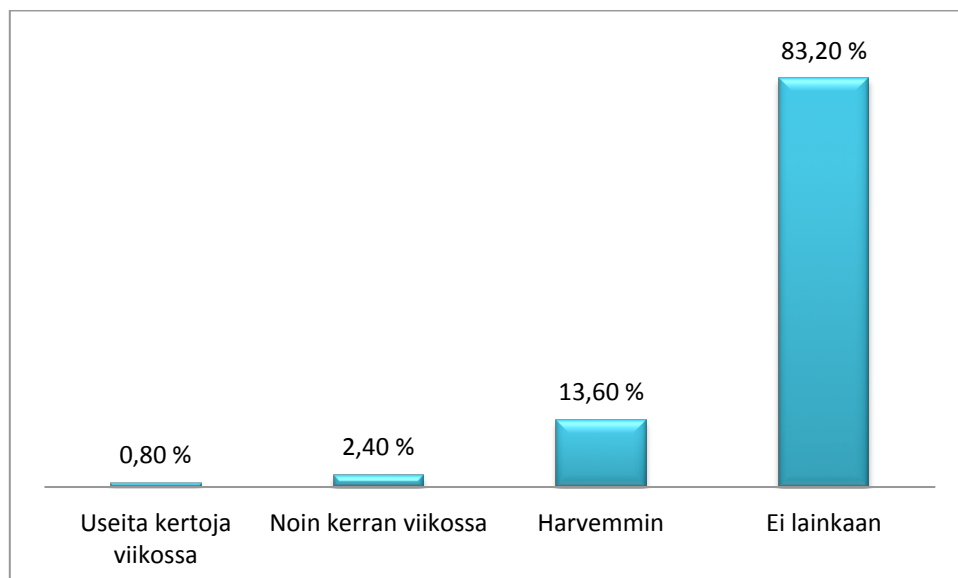
7.2 Oppilaiden kokemukset kiusaamisesta

Suurin osa oppilaista (76,0 %) ei ollut kokenut kiusaamista lainkaan koulussa viimeisen kahden kuukauden aikana, harvemmin kiusaamista viimeisen kahden kuukauden aikana oli kokenut 21,6 % oppilaista. Useita kertoja viikossa oli kiusattu 1,6 %:a oppilaista ja noin kerran viikosta kiusaamista oli kokenut 0,8 % vastaajista (Kuvio 3).

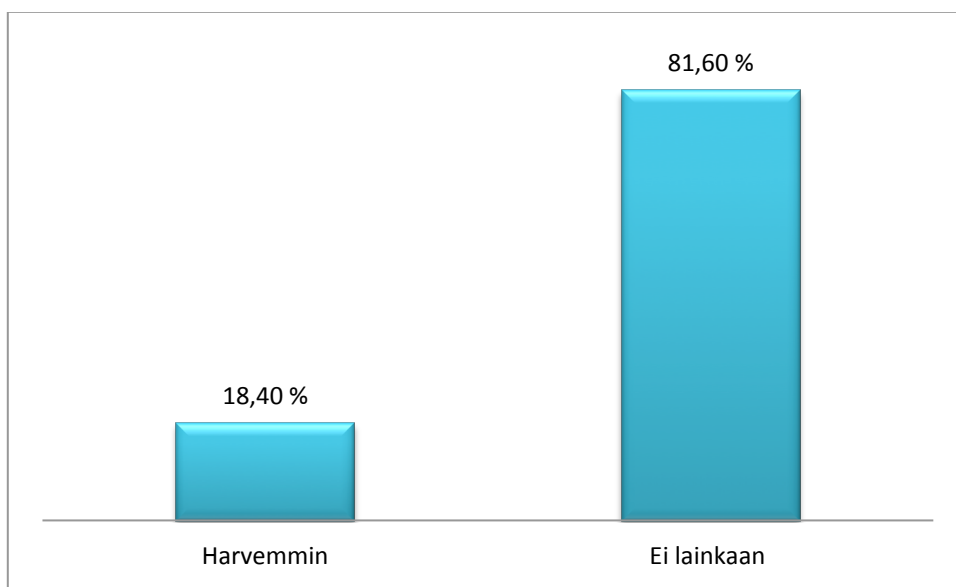
Kuvio 3. Koettu kiusaaminen koulussa viimeisen kahden kuukauden aikana.

Lähes kukaan oppilaista (83,2 %) ei ollut kokenut kiusaamista myöskään netissä, harvemmin kiusaamista netissä viimeisen kahden kuukauden aikana oli kokenut 13,6 %. Noin kerran viikossa kiusaamista netissä oli kokenut vain kolme vastaajaa (2,4 %) ja useita kertoja viikossa vain 0,8 % (yksi vastaaja) (Kuvio 4).

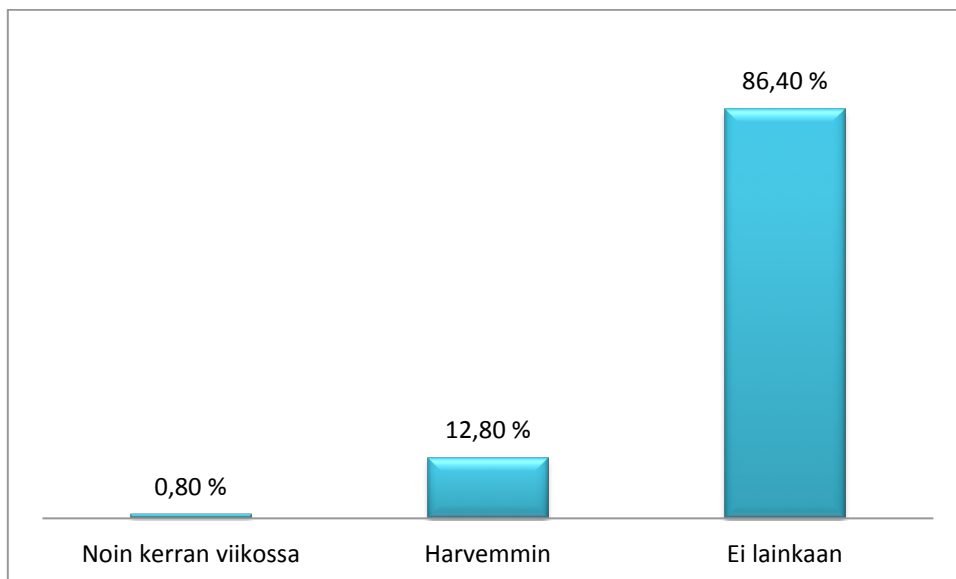
Kuvio 4. Koettu kiusaaminen netissä viimeisen kahden kuukauden aikana.

Oppilaista jopa 81,6 % vastasi, etteivät he ole kiusanneet viimeisen kahden kuukauden aikana lainkaan muita oppilaita koulussa. Loput oppilaista (18,4 %) vastasivat kiusaavansa muita koulussa harvemmin. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut kiusaavansa muita oppilaita useita kertoja viikossa tai noin kerran viikossa (Kuvio 5).

Kuvio 5. Viimeisen kahden kuukauden aikana muiden kiusaaminen koulussa.

Internetissä muiden kiusaaminen oli niin ikään vähäistä, suurin osa (86,4 %) vastaajista ilmoitti, etteivät he kiusaa lainkaan muita netissä. 12,8 % vastaajista ilmoitti kiusaavansa harvemmin ja vain 0,8 % vastaajista kiusaa muita netissä noin kerran viikossa. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut kiusaavansa muita verkossa useita kertoja viikossa (Kuvio 6).

Kuvio 6. Viimeisen kahden kuukauden aikana muiden kiusaaminen netissä.

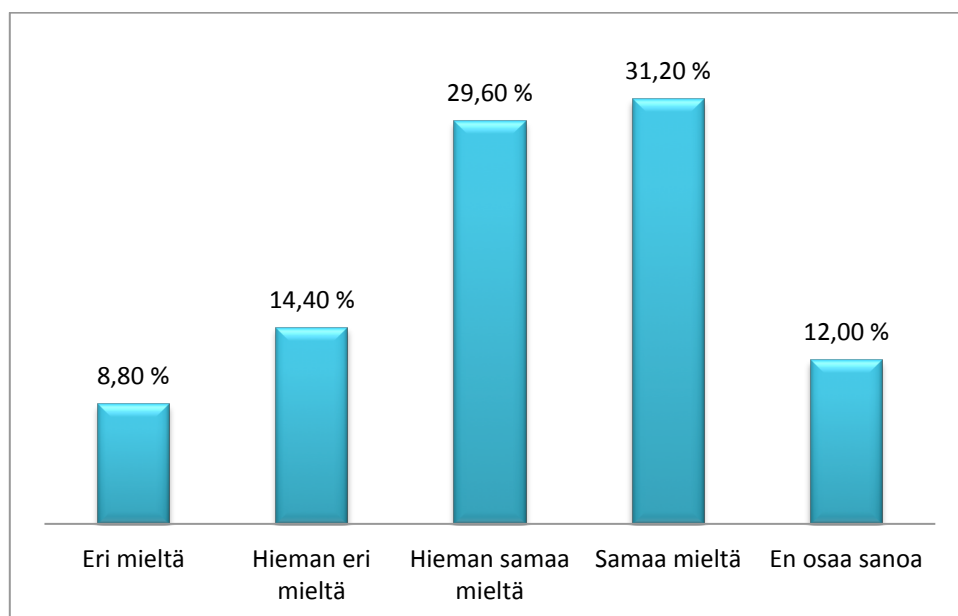
7.3 Vastaajien näkemyksiä kiusaamisen laajuudesta

Seuraavissa kysymyksissä kartoitettiin vastaajien mielipiteitä siitä, jatkuuko koulussa tapahtuva kiusaaminen myös vapaa-ajalla. Älypuhelin- ja internetin mahdollistama kiusaaminen voi jatkua myös koulun jälkeen kotona. Vastaajilta kysyttiin, kiusataanko netissä samoja henkilöitä kuin koulussa. Vastanneista 42,4 % ei osannut vastata, kiusataanko netissä samoja henkilöitä kuin koulussa. Neljäsosa vastanneista (24,8 %) oli hieman samaa mieltä väitteen kanssa. Eri mieltä oli 12,0 % vastanneista ja kymmenes (9,6 %) hieman eri mieltä. Kahdeksan prosenttia vastaajista oli väitteen kanssa samaa mieltä (Taulukko 1). Lisäksi vastaajilta tiedusteltiin, onko koulussa tapahtuva kiusaaminen eri asia, kuin netissä tapahtuva kiusaaminen. Kysymykseen vastanneista suurimman osan (32,0 %) mielestä koulussa tapahtuva kiusaaminen oli eri asia kuin netissä tapahtuva kiusaaminen. 28 % vastaajista oli hieman samaa mieltä ja 18 vastaajaa (14,4 %) ei osannut vastata. 12,8 % vastaajista oli hieman eri mieltä ja kymmenen prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä siitä, että koulussa tapahtuva kiusaaminen on eri asia kuin netissä tapahtuva kiusaaminen (Taulukko 1).

Taulukko 1. Oppilaiden vastaukset siihen, onko nettikiusaaminen ja koulu-kiusaaminen sama asia ja kiusataanko netissä samoja henkilöitä kuin koulussa, n (%).

	Netissä kiusataan samoja henkilöitä kuin koulussa	Koulussa tapahtuva kiusaaminen on eri asia kuin netissä tapahtuva kiusaaminen
	n (%)	n (%)
Eri mieltä	15 (12,0)	12 (9,6)
Hieman eri mieltä	12 (9,6)	16 (12,8)
Hieman samaa mieltä	31 (24,8)	35 (28,0)
Samaa mieltä	10 (8,0)	40 (32,0)
En osaa sanoa	53 (42,4)	18 (14,4)
Yhteensä	121 (96,8)	121 (96,8)

Suurin osa vastaajista (60,8 %, 76 vastaajaa) oli samaa mieltä (31,2 %) tai hieman samaa mieltä (29,6 %) siitä, että koulussa puhutaan netissä tapahtuneista asioista. Eri mieltä (8,8 %) tai hieman eri mieltä (14,4 %) oli yhteensä 29 vastaajaa (Kuvio 7).

Kuvio 7. Koulussa puhutaan netissä tapahtuneista asioista.

Väitteeseen koulukiusaaminen satuttaa enemmän kuin nettikiusaaminen, suurin osa tutkittavista (28,8 %) ei osannut vastata. Samaa mieltä väitteen kanssa oli 26,4 % (33 vastaajaa) ja hieman samaa mieltä 18,4 % (23 vastaajaa). Eri mieltä väitteen kanssa oli 15,2 % vastaajista ja vajaa kymmenes (8,0 %) oli hieman eri mieltä (Taulukko 2). Seuraavana väitteeseen nettikiusaaminen satuttaa enemmän kuin koulukiusaaminen oli eri mieltä 33,6 % vastaajista. Väitteeseen ei osannut vastata 32 % vastaajista ja 23 vastaajaa (18,4 %) oli väitteen kanssa hieman samaa mieltä. Samaa mieltä (6,4 %) tai hieman samaa mieltä (6,4 %) oli yhteensä 16 vastaajaa (12,8 %). Taulukossa 2 esitellään koulukiusaamisen ja nettikiusaamisen satuttavuuteen liittyvät väittämät.

Taulukko 2. Vastaajien mielipiteet koulukiusaamisen ja nettikiusaamisen satuttavuudesta, n, (%).

	Koulukiusaaminen satuttaa enemmän kuin nettikiusaaminen n (%)	Nettikiusaaminen satuttaa enemmän kuin koulukiusaaminen n (%)
Eri mieltä	19 (15,2)	42 (33,6)
Hieman eri mieltä	10 (8,0)	23 (18,4)
Hieman samaa mieltä	23 (18,4)	8 (6,4)
Samaa mieltä	33 (26,4)	8 (6,4)
En osaa sanoa	36 (28,8)	40 (32,0)
Yhteensä	121 (96,8)	121 (96,8)

Tutkimuksella selvitettiin, kiusataanko internetissä samoja oppilaita kuin koulussa. Puolet (50 %) vastaajista ei osannut sanoa. Oppilaista vajaa neljännes (23,0 %) oli hieman samaa mieltä sekä täysin saman verran oli hieman eri mieltä siitä, että koulussa kiusattuja oppilaita kiusataan myös netissä. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 7,0 % vastaajista ja täysin eri mieltä 4,0 % vastaajista (Taulukko 3). Oppilaista 40 % ei osannut vastata, kiusataanko netissä henkilöitä sattumanvaraisesti. Viidennes (20,8 %) vastaajista oli hieman samaa mieltä ja 18,4 % oli hieman eri mieltä kiusaamisen sattumanvaraisuudesta. 12,8 % vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa ja samaa mieltä 4,8 % (Taulukko 3).

Taulukko 3. Kiusataanko netissä samoja oppilaita kuin koulussa, vai kiusataanko koulussa henkilöitä sattumanvaraisesti, n (%)

	Koulussa oppilaita myös n (%)	kiusattuja kiusataan netissä	Netissä henkilöitä varaisesti n (%)	kiusataan sattuman- varaisesti
Eri mieltä	5 (4,0)		16 (12,8)	
Hieman eri mieltä	16 (12,8)		23 (18,4)	
Hieman samaa mieltä	29 (23,2)		26 (20,8)	
Samaa mieltä	9 (7,2)		6 (4,8)	
En osaa sanoa	62 (49,6)		50 (40,0)	
Yhteensä	121 (96,8)		121 (96,8)	

7.4 Oppilaiden kokemukset nettikiusaamisesta

Kyselylomakkeen kolmella viimeisillä avoimella kysymyksellä selvitettiin oppilailta, minkälaista kiusaaminen koulussa ja netissä oli. Ensimmäinen avoin kysymys selvitti, minkälaista kiusaamista oppilaat olivat kohdanneet netissä. Haukkumisen mainitsi yhteensä 42 vastaajaa (33,6 %) ja nimittelyn mainitsi 12 (9,6 %) vastaajaa. Ärsyttämisen mainitsi kaksi vastaajaa. Ulkonäköön liittyvän kiusaamisen mainitsi viisi vastaajaa (1,6 %). Nettipalvelu Ask.fm mainittiin haukkumisen yhteydessä kolme kertaa. 28,0 % vastaajista ei ollut kohdannut minkäänlaista kiusaamista tai ei osannut sanoa. Kysymykseen vastaamatta jätti 16,8 %.

”En ole kohdannut minkäänlaista kiusaamista itseeni kohdistuen, mutta kyllä kun siellä somessa selailee niin saattaa näkyä esim. askissa että anonyyminä haukutaan toista...”

”Esim. ask.fm –nettipalvelussa anonyyminä oli ennen helppo lähettää ”kysymyksiä” toisille. Tässä palvelussa näin, että esim. jotain tyttöä haukutaan anonyyminä ja se on ihan kamalaa, koska viestien saaja ei tiedä kuka viestit on laittanut.”

Ilkeitä kommentteja vastasi kohdanneensa kahdeksan oppilasta. Vähättelyn mainitsi kolme vastaajaa.

”Esim. ig kuviin kommentoidaan läski, ruma, huora ja homo joskus myös tapa ittes.”

Ulkopuolelle jättämisen mainitsi yksi vastaaja ja syrjimisen viisi vastaajaa. Selän takana pahan puhumisen, juoruilun ja asioiden levittelyn mainitsi kolme vastaajaa.

Nettikiusaamisen yhteydessä kolme vastaajaa mainitsivat kuvien ottamisen toisesta henkilöstä. Kuvien levittelyn mainitsi 12 vastaajaa (9,6 %) ja toisen kuville naureskelun mainitsi kaksi vastaajaa.

”Sen olen huomannut, että jotkut kuvaavat toisiaan, vaikka kohde ei sitä haluaisi. Tästä on toisinaan hankala sanoa, onko se ystävien hauskanpitoa vai kiusaamista. Sitä en tiedä, julkaisevatko he kuvat vai pitävätkö vain kännykkänsä muistissa. Tiedän, että netissä tapahtuu kiusaamista esim. ilkeillä viesteillä, mutta en ole juuri kohdannut netissä kiusaamista, kun käytän somea niin vähän.”

”Kommentoidaan toisten kuviin jotain ilkeää, lisäillään toisiin viittaavia meemejä tai muita kuvia kiusaamismielessä. Levitellään kuvia, puhutaan pahaa toisista ryhmissä yms.”

Yksittäiset vastaajat mainitsivat myös pilakäyttäjien tekemisen toisista sekä identiteettivarkaudet. Seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvän loukkaamisen mainitsi myös yksittäinen vastaaja. Kaksi vastaajaa mainitsi nettisivusto YouTuben kommenttiosion.

”Esimerkiksi YouTube-videoiden kommentteissa riidellään ja nimitellään.”

7.5 Oppilaiden kokemukset koulussa tapahtuvasta kiusaamisesta

Toinen avoin kysymys lomakkeessa oli, minkälaista kiusaamista oppilaat ovat kohdanneet koulussa. Haukkumista vastanneista oli kohdannut tai kuullut 29 vastaajaa (23,2 %). Nimittelyä oli kohdannut 20,8 % (26 vastaajaa) ja huutelua 8,0 % (10 vastaajaa). Ärsyttämisen mainitsi kaksi vastaajaa (1,6 %). 16,0 % oppilaista ei vastannut kysymykseen ja 16,8 % vastaajista ei osannut sanoa, ei ollut kokenut tai ei ollut nähnyt kiusaamista koulussa.

”Eskari–7lk oli tönimistä, huutelua ja haukkumista ulkonäön takia.”

Väkivaltaa, johon luettiin mukaan sanat tökkiminen, väkivalta, potkiminen ja lyöminen, oli kohdannut koulussa yhteensä yhdeksän vastaajaa. Tönimisen mainitsivat 15,2 % oppilaista (19 vastaajaa). Omaisuuteen liittyvän ilkeilyn, kuten reppujen heittelyn, kenkien piilottelun tai omaisuuden varastamisen mainitsivat viisi vastaajaa (4,0 %). Yksittäinen vastaaja mainitsi myös kiellettyihin asioihin kannustamisen.

”Seiskaluokalla lähinnä sanallista kiusaamista. Yksittäinen tapaus oli porukalla päin sylkeminen.”

Vastaajista 12 mainitsi (9,6 %) ulkopuolelle jättämisen ja syrjimisestä mainitsi myös 12 vastaajaa (9,6 %). Selän takana pahan puhumisen, juoruilun ja asioiden levittelyn mainitsi neljä vastaajaa. Ulkonäköön liittyvän kiusaamisen mainitsi 3,2 % vastaajista. Yksittäinen vastaaja mainitsi käytöksestä johtuvan kiusaamisen.

”Erästä seiskaluokkalaista on kiusattu hänen käytöksensä takia. Erilainen käytös johtuu osin sairaudesta. Luulen, että kiusaajat eivät tiedä sairaudesta.”

”Minua on haukuttu läskiksi”

Ilkeitä katseita koulussa oli kokenut 4,8 % vastaajista. Sanat vittuilu, kettuilu ja päänaukominen mainittiin viisi kertaa. Yksittäisiä vastauksia olivat myös dissaa-

minen, mollaaminen, nolaaminen, loukkaaminen, vihjailu, uhkailu, ilkeily ja kiristäminen.

”Olen kyllä kuullut kaveriltani, että hänen kaveriaan kiusaa yksi meidän koulumme tyttö, (saman ikäinen) jonka takia hän vaihtaa ilmeisesti koulua.”

7.6 Näkemyksiä koulussa ja verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen puuttumiseen

Kolmannessa ja kyselylomakkeen viimeisessä kysymyksessä selvitettiin, miten oppilaiden mielestä koulussa tai netissä tapahtuvaan kiusaamiseen voisi puuttua. Noin kolmasosa vastaajista (37,6 %, 47 vastaajaa) oli sitä mieltä, että asiasta kannattaa kertoa luotettavalle aikuiselle. Luotettavina aikuisina pidettiin vanhempia, opettajia, koulukuraattoria ja kouluterveydenhoitajaa.

Kiusaamistapauksissa 11 vastaajaa (8,8 %) menisi tilanteeseen väliin. Lisäksi 6,4 % (8 vastaajaa) mainitsi puuttumisen, joka tapahtuisi vastausten perusteella opettajien tai muiden aikuisten toimesta. Lisäksi puuttumisesta puhuttiin vastauksissa yleisellä tasolla.

”En tiedä kai puuttumalla siihen oikeasti kunnolla tai kertoa tekevänsä jotain suurempaa asiasta esimerkiksi kunnianloukkaussyytteen tai vain kertoa sen olevan mahdollista”

8,0 % (10 vastaajaa) vastaajista ratkaisisi kiusaamistapauksen puhumalla asiasta. Puhumisella tarkoitettiin kiusaajan ja kiusatun välistä keskustelua, jossa selvitetään kiusaamistilannetta ja siihen johtaneita syitä.

”Ottamalla selvää kuka on kyseessä ja juttelemaan hänen kanssa”

”Puhua, mutta tehdä myös jotain muuta, koska puhuminen ei yleensä kovinkaan kauaa auta.”

”Selvitetään kiusaajan henkilöllisyys ja yritetään setviä asia kiusatun ja kiusaajan välillä”

”Kertoa miltä se oikeasti tuntuu kiusatusta, puuttua kunnolla ja kertoa että ei ole väärin kertoa kiusaamisesta”

Viiden vastaajan (4,0 %) mukaan netissä voi estää kiusaajan käyttäjän. Netissä tapahtuvasta kiusaamisesta tulisi vastaajien mukaan kertoa vanhemmille tai ilmiäntää tai estää kiusaaja. Yksittäinen vastaaja mainitsi myös sivuston ylläpitäjälle tai valvojalle ilmoittamisen kiusaamistapauksessa.

”Koulussa voi kertoa opettajille ja netissä tapahtuvasta kiusaamisesta voi kertoa vanhemmille.”

”Koulussa opettajille jos ne välittää. Netissä ei oikein muuten kuin estämällä/ilmoittamalla sivun haltialle.”

Myös väkivalta mainittiin neljä kertaa vastauksissa. Vastaajista 3,2 % puuttuisi kiusaamiseen väkivallan avulla, kuten lyömällä.

”Hakkaa kiusaajat kun näkee ne”

”Kaverit puollustaa, väkivalta”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tulosten perusteella voitiin vetää seuraavat johtopäätökset: kyseisessä eteläpohjalaisessa yläkoulussa kiusaaminen on vähäistä. Kuitenkin koulu-kiusaamista yläkoulun oppilaiden keskuudessa on ja koulussa kiusattuja oppilaita kiusataan ainakin osittain myös netissä. Kuitenkin netissä kiusataan henkilöitä myös sattumanvaraisesti. Kukaan ei myöntänyt kiusaavansa muita koulussa.

Ristiriitaa vastauksissa herätti se, että vastaajista kukaan ei myöntänyt kiusaneensa muita koulussa viimeisen kahden kuukauden aikana. Kuitenkin kiusaamista koulussa oli koettu useita kertoja viikossa tai noin kerran viikossa. Ristiriidan voisi selittää oppilaiden erilaiset ja yksilölliset käsitykset siitä, mikä on kiusaamista tai esimerkiksi se, ettei koulukiusaajana olemista haluta myöntää.

Vastausten perusteella verkossa kiusataan samoja henkilöitä kuin koulussakin. Kuitenkin kiusaaminen netissä on myös sattumanvaraista. Verkossa kiusaaminen on oppilaiden mukaan helpompaa, sillä verkossa on helppo suojautua anonyymiteetin taakse. Kiusaaminen internetissä koettiin vastausten perusteella melko ahdistavaksi juuri siksi, että kiusaajan henkilöllisyys jää epäselväksi. Koulukiusaaminen kuitenkin koettiin satuttavammaksi, sillä netissä ilkeitä kommentteja kirjoittavan käyttäjän voi estää tai poistaa. Vastausten perusteella verkossa kiusaamista ei otettu nuorten keskuudessa kovinkaan vakavasti.

Sosiaalisen median yleistymisen jälkeen kiusaaminen on siirtynyt verkkoon. Koulukiusaaminen on enää murto-osa ongelmasta. Aikaisemmin koulukiusaaminen on jäänyt koulumaailmaan ja kiusaamista ei ole tarvinnut sietää koulun ulkopuolella. Nykyään kiusaamisen jatkuessa nettiin kiusaaja tavoittaa uhrinsa vuorokauden ympäri ja kiusattu välttämättä pääsee kiusaajastaan eroon vapaa-ajallakaan.

Nyky-yhteiskunnassa koulukiusaamista vastaan on useita erilaisia kampanjoita. Sosiaalisessa mediassa törmää joka syksy erilaiseen kampanjointiin, jossa nuoria kannustetaan olemaan kiusaamatta muita tai puuttumaan kiusaamiseen sitä nähdessään. Nuoria myös kannustetaan kertomaan omille vanhemmilleen tai muille luotettaville aikuisille kiusaamisesta. Verkossa nuoret varmasti törmäävät paljon

erilaisuuteen ja erilaisiin ihmisiin. Oppilaiden mukaan kuitenkin juuri erilaisuus oli yksi mainituista syistä koulu- tai verkkokiusaamiseen. Massasta erottuminen on suurin syy kiusaamiselle. Nuorille tulisi korostaa vielä enemmän ihmisten erilaisuutta. Erilaisuudesta tulisi saada ns. normaalia, jolloin esimerkiksi ulkonäöllisesti erilaiset ihmiset hyväksyttäisiin omana itsenään.

Viimeisessä avoimessa kysymyksessä oppilaat vastasivat omia näkemyksiään koulussa tai verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen puuttumiseen. Näistä voisivat koulumaailma ja yhteiskunta ottaa mallia. Eniten nuoret mainitsivat juuri aikuiselle kiusaamisesta kertomisen ja itse väliin menemisen. Asiaan puuttumisen mainitsi myös useampi henkilö. Osa oppilaista kertoi, ettei asioihin oltu puututtu, vaikka niihin luvattiin puuttua. Huolestuttavana asiana vastauksissa oli muutaman vastajan mainitsema väkivalta, jonka avulla kiusaamiseen voisi puuttua. Nuorille tulisi korostaa sitä, että väkivalta ei ole koskaan ratkaisu ongelmatilanteeseen. Yhteiskunnassa on monia erilaisia tapoja puuttua koulussa tai verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen.

9 POHDINTA

Tutkimusta toteutettaessa tutkija ei valitettavasti päässyt kertomaan tutkittaville saatesanoja. Tutkimuslomakkeet toimitettiin vastaajille opettajien kautta eikä tutkija päässyt kertomaan tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista tutkittaville. Kyselylomakkeiden yhteydessä oli kuitenkin tulostettuna saatekirje, jonka tutkittavat saivat mahdollisuuden lukea ennen tutkimukseen vastaamista. Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä olisi voinut parantaa tutkijan paikalla olemisella tutkimukseen vastaamisen aikana. Tutkija olisi voinut myös kertoa sanallisesti ennen tutkimusta tarkoituksista ja tavoitteista ymmärrettävästi ja vastata mahdollisiin kysymyksiin tutkimukseen liittyen. Tässä tapauksessa koulun auktoriteetti jakoi oppilaille kyselylomakkeet ja kehotti heitä vastaamaan tutkimukseen. Tutkimustuloksissa oli verrattain kovin paljon en osaa sanoa –vastauksia, jotka olisi mahdollisesti voinut saada vastauksiksi kertomalla tutkimuksesta vastaajille etukäteen.

Tutkittava joukko oli tutkijalle vieras eikä tutkija voinut tunnistaa kyselylomakkeiden avulla tutkittavien henkilöllisyyttä. Tutkija kysyi lomakkeessa ainoastaan tutkittavan joukon sukupuolta ja luokka-astetta, jolloin yksittäisen henkilöllisyyden tunnistaminen oli mahdotonta. Tutkimustulokset säilytettiin salassa koko tutkimusprosessin ajan ja tutkimustulosten analysointi tapahtui eettisyys huomioon ottaen. Lopuksi tutkimuslomakkeet hävitetään tuhoamalla.

9.1 Tulosten pohdinta

Oppilaista 76,0 % ei ollut kokenut lainkaan kiusaamista viimeisen kahden koulukauden aikana koulussa. Harvemmin, noin kerran viikossa tai useita kertoja viikossa kiusaamista koulussa oli kokenut yhteensä 24,0 %. Koulukiusaaminen kyseisessä koulussa ei siis ole ongelma. Kiusaamista kuitenkin esiintyy. Vuoden 2015 Kouluterveyskyselyn mukaan peruskoululaisista pojista vähintään kerran viikossa kiusaamista kokeneita poikia oli 7,0 % ja tyttöjä 5,0 %. Yhteensä peruskoulussa kiusaamista kokeneita oli 6,0 %. Tämä luku on vähäisempi tämän koulun tuloksissa. (THL 2015.)

81,6 % oppilaista vastasivat, etteivät ole kiusanneet lainkaan muita koulussa. 18,4 % vastasivat kiusaavansa koulussa muita harvemmin. Tämä on ristiriidassa tulosten kanssa, jossa useita kertoja viikossa tai noin kerran viikossa kiusatuiksi itsensä kokivat 3,4 %. Tuloksen perusteella kiusaaja ei halua myöntää kiusaavansa tai kiusattujen ja kiusaajien välillä on erilainen käsitys siitä, mikä on kiusaamista. Niin ikään netissä oppilaista 86,4 % ei ollut kiusannut lainkaan. Harvemmin netissä oli kiusannut 12,8 % ja noin kerran viikossa 0,8 %. Netissä kiusaamista oli kokenut viikoittain tai useita kertoja viikossa 3,2 %. Verkkokiusaamiseen liittyen kannattaa kuitenkin muistaa, että kiusaaja voi olla myös joku muu, kuin oman koulun oppilas. 31,2 % vastaajista oli eri mieltä tai hieman eri mieltä siitä, että netissä kiusataan henkilöitä sattumanvaraisesti. Samaa mieltä tai hieman samaa mieltä oli kuitenkin yhteensä 25,6 %. Voidaan siis päätellä, että verkossa kiusataan henkilöitä, jotka kiusaaja tuntee tai kiusattu valikoituu tietyin perustein joukosta kiusatuksi.

Vastaajista 83,2 % ei ollut kokenut internetissä kiusaamista lainkaan. Harvemmin kiusaamista oli kokenut 13,6 % ja useita kertoja viikossa tai noin kerran viikossa oli kokenut yhteensä 3,2 %. Kyseessä olevan koulun oppilaita ei juurikaan kiusata myöskään netissä. Oppilaat mainitsivat netissä tapahtuvan enimmäkseen haukkumista. Vastaajat mainitsivat netissä tulevan inhottavia kommentteja ja Ask.fm – nettipalvelussa kysymysten lähettämisen anonyyminä. Anonymiteetti tuntui vastaajista ahdistavalta, sillä viestin vastaanottaja ei voinut olla varma viestin lähettäjistä. Verkossa tapahtuva kiusaaminen oli kuitenkin nuorten mukaan helppo lopettaa esimerkiksi estämällä kiusaajan käyttäjän. Verkkokiusaamiseen liittyen nuorten vastaukset olivat toisaalta ristiriitaisia. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että verkossa tapahtuva kiusaaminen ei ole vakavaa, sillä käyttäjän estäminen on helppoa ja netissä kirjoitettuja asioita ei kannata ottaa tosissaan. Osittain vastaajat taas ajattelivat verkkokiusaamisen olevan ahdistavampaa kuin koulukiusaamisen, sillä verkossa kirjoittajan tai kommentoijan henkilöllisyydestä ei ole varmuutta. Kuitenkin toiveena oli, että nettikiusaaminen otettaisiin vakavammin ja internetissä tapahtuvia asioita selvitettäisiin tarkemmin. Tutkija kokee huolestuttavana muutamien vastaajien ratkaisun puuttua kiusaamiseen väkivallan avulla. Pohdintaan jäi, kokevatko nuoret väkivallan ainoana ratkaisuna. Muutamissa vastauksissa vastaa-

jat kokivat, että koulussa tapahtuvaan kiusaamiseen ei puututa, sillä opettajat eivät välitä siitä. Erään vastaajan mukaan kiusaamistapaus oli nostettu esille ja sitä oli selvitetty opettajien kanssa. Vastaajan mukaan kiusaaja ei lopulta ollut saanut rangaistusta teoistaan, vaan kiusaaja oli saanut jatkaa tukioppilastoiminnassa. Vastaajan mukaan kiusaaja olisi pitänyt myös erottaa koulussa. Vastaajan tekstistä ilmenee, etteivät opettajat hänen kokemansa mukaan puutu asioihin tarpeeksi.

Opettajien on mielestäni vaikeaa puuttua kiusaamiseen teknologisoituneessa maailmassa. Koulussa tapahtuva kiusaaminen ja netissä tapahtuva kiusaaminen ovat linkittyneet ainakin jonkin verran toisiinsa. Vastaajista 32,8 % ajattelivat, että netissä kiusataan samoja henkilöitä kuin koulussa. Lisäksi ”koulussa kiusattuja oppilaita kiusataan myös netissä” väittämän kanssa oli samaa mieltä tai hieman samaa mieltä 30,4 %. Tulokset eivät ole ristiriitaisia, joten tulos on relevantti. Kuitenkin yhteensä 61,0 % vastaajista oli hieman samaa mieltä tai samaa mieltä koulukiusaamisen ja nettikiusaamisen olevan eri asioita. Oppilaiden, koulun henkilökunnan ja vanhempien täytyisi mielestäni tehdä yhteistyötä kiusaamiseen puuttumisessa. Vaikka koulussa opettajat puuttuisivat kiusaamiseen, nettikiusaaminen voi silti jatkua.

Netissä tapahtuneet asiat puhuttavat nuoria. Nuorista yhteensä 60,8 % oli hieman samaa mieltä tai samaa mieltä siitä, että koulussa puhutaan netissä tapahtuneista asioista. Tämä on täysin järkeenkäypää, sillä internet on vahvasti mukana nuorten arjessa. Omistaahan kuitenkin 99,2 % vastaajista älypuhelimien.

9.2 Tutkimuksen etiikka

Ennen tutkimuksen toteuttamista tutkija oli yhteydessä kyseisen yläkoulun rehtorin kanssa ja osapuolet tekivät yhdessä kirjallisen sopimuksen tutkimuksen toteuttamisesta. Tapaamisessa rehtori myönsi tutkijalle luvan tutkimuksen toteuttamiseen koululla. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Oppilaiden yksityisyys suojattiin tutkimuksessa, sillä tutkimukseen osallistuminen tapahtui anonymisti. Tutkimuksessa kysytyjen taustatietojen perusteella ei voida tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Tutkittaville saatettiin tietoon tutkijan tiedot ja tutkimuksen tarkoitus. Tutkittaville annettiin mahdollisuus kieltäytyä osallistuminen tutkimuk-

seen ilman jälkiseuraamuksia. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2009, 174–175.)

Tutkimustulokset käsiteltiin täysin anonymisti ja vastaajan henkilöllisyyttä ei saada tietää vastausten perusteella. Tutkimuksen taustatiedoissa kysyttiin vain sukupuoli, luokkaa sekä mahdollista älypuhelimien tai tietokoneen omistamista. Taustatiedoista ei siis voi päätellä yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä.

Kyselyn yhteyteen liitettiin saatekirje, jonka tutkittavat lukivat ennen kyselyyn vastaamista (Liite 1). Tutkittavat antoivat tietoisesti suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta vastaamalla kyselyyn. (Kankkunen ym. 2009, 178.)

9.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusaineisto säilytettiin koko tutkimuksen tulosten analysoinnin ajan tietokoneella suojattuna salasanalla ja kyselylomakkeet säilytettiin varmassa paikassa lukkojen takana, jotta kukaan tutkimuksen ulkopuolinen henkilö ei pääsnyt käsiksi tuloksiin. (Kankkunen ym., 2009, 179.)

Tutkimuksessa on pyritty tutkimaan sitä, mitä on ollut tarkoituskin mitata. Tässä tutkimuksessa on pyritty tutkimaan koulukiusaamisen yleisyyttä ja koulukiusaamisen ja nettikiusaamisen yhtäaikaista samojen oppilaiden kohdalla. Kyselylomakkeessa kysyttiin suoraan näitä asioita, joihin oppilaat saivat vastata mielipiteensä mukaan. Tutkimuksen validiudella tarkoitetaan tutkimuksen mittarin pätevyyttä mitata asioita, joita tutkimuksessa on tarkoitus mitata (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2015, 231). Tutkimustuloksissa ei ollut toisiaan poissulkevia vastauksia. Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia esimerkiksi kouluterveyskyselyn tuloksiin, voidaan todeta tämän tutkimuksen olevan validi. (Kankkunen ym., 2009, 152.)

Kyselylomakkeessa oli samankaltaisia kysymyksiä, joihin tutkittavat vastasivat. Esimerkiksi kysymyksen nettikiusaaminen satuttaa enemmän kuin koulukiusaaminen ja koulukiusaaminen satuttaa enemmän kuin nettikiusaaminen olivat kysymyksiä, joilla pyrittiin varmistamaan tutkimuksen reliabiliteettiä. Kysymysten avulla pyrittiin saamaan vastauksista luotettavampia ja ei-sattumanvaraisia. Re-

liabiliteettia vahvistavia kysymyksiä olivat myös väittämät: netissä kiusataan samoja henkilöitä kuin koulussa ja koulussa kiusattuja oppilaita kiusataan myös netissä. (Hirsjärvi ym. 2015, 231.)

Tutkimuksessa käytettiin avoimia kysymyksiä sekä kysymyksiä, joihin vastaaja sai vastata oman mielipiteensä mukaan. Kysymykset mittasivat samoja tai samankaltaisia asioita, jolloin tuloksesta tulee luotettavampi. Avoimissa kysymyksissä tutkittavat saivat pukea sanoiksi keinoja kiusaamiseen puuttumiseen ja kertoa, millaista kiusaamista he ovat itse kokeneet internetissä tai koulussa. (Kankkunen ym. 2009, 153–156.)

10 JATKOTUTKIMUSAIHEET

Verkkokiusaamisesta tiedetään melko vähän, sillä tutkimuksia aiheesta ei ole juuri tehty Suomessa. Verkkokiusaamisesta voisi tehdä laajemman kyselytutkimuksen, joka keskittyisi vain verkkokiusaamiseen ja selvittäisi laajemmin sen yleisyyttä ja minkälaista verkkokiusaaminen on. Sopiva voisi olla myös kvalitatiivinen tutkimus, jossa haastateltaisiin entisiä tai sillä hetkellä koulukiusattuja henkilöitä ja käytäisiin läpi kiusaamiskokemuksia ja kiusaamiseen puuttumista. Koulu- tai verkkokiusaamiseen liittyen voisi tehdä myös ohjelehtisen, jossa esiteltäisiin tahoja, joista voi saada apua kiusaamiseen.

LÄHTEET

Hamarus, P. 2008. Koulukiusaaminen: huomaa, puutu, ehkäise. Helsinki. Kirjapaja.

Hamarus, P. 2010. Haukku haavan tekee. Jyväskylä. PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Kirvesniemi, M. 2011. Verkkokiusaamisen yleisyys, muodot ja siihen yhteydessä olevat tekijät alakoulun viidennellä ja kuudennella luokalla. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto.

Lämsä, A-L. 2009. Mun on paha olla. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Vanhemmuuden kaari. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/vanhemmuuden_kaari/ Viitattu 15.9.2016.

Nieminen, H. & Pörhölä, M. 2011. Puheenvuoro: Lasten ja nuorten verkkokiusaamisen tutkimushaasteita. Viitattu 17.8.2016. Prologi. Puheviestinnän vuosikirja 2011, 74–85. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37223/Nieminen_Pörhölä.pdf?sequence=1

Olweus, D. 1992. Mobbing i skolan: Vad vi vet och vad vi kan göra. 4. Falköping. Gummessons Tryckeri AB.

Salmivalli, C. 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen: kohti tehokkaampia toimintamalleja. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016 a. Kouluterveyskysely. Tulokset. Koko maa. 8.–9.-luokkalaiset tytöt ja pojat. Viitattu 23.8.2016. http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokomaa_2006_2015_pk.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016 b. Kouluterveyskysely. Tulokset. Koko maa. 8.–9.-luokkalaiset tytöt. Viitattu 23.8.2016. http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokomaa_2006_2015_pk_tytot.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016 c. Kouluterveyskysely. Tulokset. Koko maa. 8.–9.-luokkalaiset pojat. Viitattu 23.8.2016. http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokomaa_2006_2015_pk_pojat.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016 d. Kouluterveyskysely. Tulokset alueittain. Etelä-pohjanmaa. 8.–9.-luokkalaiset. Viitattu 23.8.2016. http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/LSsuomi/Epmaa/ktkysely_Epmaa_peruskoulu.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016 e. Koulu-terveyskysely. Tulokset alueittain. Etelä-pohjanmaa. 8.–9.-luokkalaiset tytöt. Viitattu 23.8.2016. http://www.thl.fi/attachments/koulu-terveyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/LSSuomi/Epmaa/ktkysely_Epmaa_peruskoulu_tytot.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016 f. Koulu-terveyskysely. Tulokset alueittain. Etelä-pohjanmaa. 8.–9.-luokkalaiset pojat. Viitattu 23.8.2016. http://www.thl.fi/attachments/koulu-terveyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/LSSuomi/Epmaa/ktkysely_Epmaa_peruskoulu_pojat.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Nuorten syrjäytyminen. Viitattu: 15.9.2016. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen

Willard, N. E. 2007. Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress. Viitattu 9.7.2016. Illinois. Research Press. E-kirja. 6, 10–11, 265–268. https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=VyTdG2BTnl4C&oi=fnd&pg=PP7&dq=Cyberbullying+and+cyberthreats:+Responding+to+the+challenge+of+online+social+aggression,+threats+and+distress&ots=u5HnWHtf3q&sig=fg2V3NjuleOJOOfK5g5PIF6kcrSg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Williams, J. H. & Veeh, C.A. Journal of adolescent health. Editorial. Continued Knowledge Development for Understanding Bullying and School Victimization. Viitattu 9.2.2017. Colorado. University of Denver Graduate School of Social work. [http://www.jahonline.org/article/S1054-139X\(12\)00183-8/pdf](http://www.jahonline.org/article/S1054-139X(12)00183-8/pdf)

LIITE 1

SAATEKIRJE

Hyvä vastaanottaja,

Olen viimeisen vuoden terveydenhoitajaopiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta. Osana koulutusohjelmaa on opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyöni aihe on koulussa ja verkossa tapahtuva kiusaaminen.

Tarkoituksena on tutkia yläkoulussa tapahtuvaa kiusaamista ja saada selville, millaista kiusaaminen on. Tutkimustulosten avulla koulun henkilökunta saa eväitä kiusaamiseen puuttumiseen jatkossa. Tutkimustulosten avulla myös saadaan tietää enemmän verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta.

Sinua ei voida tunnistaa kyselylomakkeen vastausten avulla. Kyselyssä ei kysytä nimeäsi tai luokkaasi tarkemmin. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti ja kyselystä saatava aineisto on vain opinnäytetyön tekijän hallussa tutkimusprosessin ajan. Käytön jälkeen kyselylomakkeet tuhotaan.

Opinnäytetyön aineisto kerätään kyselylomakkeen avulla. Pyydän sinua vastaamaan lomakkeessa oleviin kysymyksiin rehellisesti ja oman mielipiteesi mukaan.

Valmis opinnäytetyö löytyy osoitteesta www.theseus.fi. Työn ohjaavana opettajana toimii Paula Hakala.

Kiitos jo etukäteen vastaamisestasi!

Ystävällisin terveisin

Piia Hirvelä

LIITE 2

KYSELY KOULU- JA VERKKOKIUSAAMISESTA

Vastaa kysymyksiin rastittamalla mielestäsi oikea vaihtoehto.

1. Millä luokalla olet?

7. lk 8. lk 9. lk

2. Sukupuoli

Tyttö Poika

3. Onko sinulla käytössäsi älypuhelin?

Kyllä Ei

4. Onko sinulla käytössäsi tietokone?

Kyllä Ei

5. Käytätkö jotain seuraavista sovelluksista/kanavista?

Facebook

Instagram

Snapchat

Messenger

Ask.fm

Kik

Periscope

Joku muu, mikä? (Voit vastata useamman)

Jatkuu seuraavalla sivulla! ☺

Kuinka usein viimeisen kahden kuukauden aikana...

6. *Sinua on kiusattu koulussa?*

- Useita kertoja viikossa
- Noin kerran viikossa
- Harvemmin
- Ei lainkaan

7. *Sinua on kiusattu netissä?*

- Useita kertoja viikossa
- Noin kerran viikossa
- Harvemmin
- Ei lainkaan

Oletko viimeisen kahden kuukauden aikana...

8. *Kiusannut muita koulussa?*

- Useita kertoja viikossa
- Noin kerran viikossa
- Harvemmin
- Ei lainkaan

9. *Kiusannut muita netissä?*

- Useita kertoja viikossa
- Noin kerran viikossa
- Harvemmin
- Ei lainkaan

Jatkuu seuraavalla sivulla! ☺

Seuraavaksi esitetään väitteitä, joihin saat vastata oman mielipiteesi mukaan.

10. Netissä kiusataan samoja henkilöitä kuin koulussa.

- Eri mieltä
- Hieman eri mieltä
- Hieman samaa mieltä
- Samaa mieltä
- En osaa sanoa

11. Koulussa tapahtuva kiusaaminen on eri asia kuin netissä tapahtuva kiusaaminen.

- Eri mieltä
- Hieman eri mieltä
- Hieman samaa mieltä
- Samaa mieltä
- En osaa sanoa

12. Koulukiusaaminen satuttaa enemmän kuin nettikiusaaminen.

- Eri mieltä
- Hieman eri mieltä
- Hieman samaa mieltä
- Samaa mieltä
- En osaa sanoa

13. Nettikiusaaminen satuttaa enemmän kuin koulukiusaaminen.

- Eri mieltä
- Hieman eri mieltä
- Hieman samaa mieltä
- Samaa mieltä
- En osaa sanoa

Jatkuu seuraavalla sivulla! ☺

14. *Koulussa puhutaan netissä tapahtuneista asioista.*

- Eri mieltä
- Hieman eri mieltä
- Hieman samaa mieltä
- Samaa mieltä
- En osaa sanoa

15. *Koulussa kiusattuja oppilaita kiusataan myös netissä.*

- Eri mieltä
- Hieman eri mieltä
- Hieman samaa mieltä
- Samaa mieltä
- En osaa sanoa

16. *Netissä kiusataan henkilöitä sattumanvaraisesti.*

- Eri mieltä
- Hieman eri mieltä
- Hieman samaa mieltä
- Samaa mieltä
- En osaa sanoa

Kirjoita omin sanoin vastaus vastausviivalle.

17. Kerro tarkemmin, millaista kiusaamista olet kohdannut netissä?

Jatkuu seuraavalla sivulla! ☺

18. Kerro tarkemmin, millaista kiusaamista olet kohdannut koulussa?

18. Miten koulussa tai verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen voi puuttua?

Kiitos vastaamisesta!